

1. Новые педагогические и информационные технологии в системе образования: Учеб. пособие для студ. пед. вузов и системы повыш. квалиф. пед. кадров. / Е.С. Полат, М.Ю. Бухаркина, М.В. Моисеева, А.Е. Петров / Под ред. Е.С. Полат. – М.: Издательский центр «Академия», 2001. – 272 с.

ОЦІНЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ВИКЛАДАЧІВ УНІВЕРСИТЕТІВ У ВИМІРІ СУЧАСНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ РЕАЛЬНОСТІ

Ярошенко О.Г.

Інститут вищої освіти Національної академії педагогічних наук України

Викладачі «за основним місцем роботи у закладах вищої освіти провадять навчальну, методичну, наукову (науково-технічну, мистецьку) та організаційну діяльність» [1, ст. 53]. Це є переконливим твердженням того, наскільки методика навчання обов'язкових і вибіркового дисциплін студентів – майбутніх учителів хімії – залежить від результативності професійної діяльності викладачів. Ця діяльність має низку особливостей. По-перше, за предметом праці вона належить до одного з п'яти типів професій – типу «людина-людина». По-друге, професійна діяльність викладача невіддільна від діяльності здобувачів вищої освіти як рівноцінних суб'єктів освітнього процесу, по-третє, її процес і результат перебувають у полі зору управлінських структур закладу вищої освіти.

Відповідно до зазначеного, під час оцінювання результатів професійної діяльності викладачів мають враховуватись зазначені особливості, а сама процедура оцінювання вибудовуватись таким чином, щоб максимально забезпечувались інтереси викладачів, студентів, управлінців і досягався синергетичний ефект.

Згідно Закону України «Про вищу освіту» оцінювання діяльності науково-педагогічних працівників є складником системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти і здійснюється щорічно [1]. Задля цього заклади вищої освіти на правах наданої їм автономії розробляють відповідні нормативно-методичні документи, де окреслені критерії, показники, оцінки в балах конкретних дій викладачів; функціонують окремі структурні підрозділи, що забезпечують проведення рейтингового оцінювання діяльності викладачів, аналізують, узагальнюють та зберігають одержану упродовж років інформацію.

Розглянемо, якою мірою науково-педагогічні працівники, здобувачі вищої освіти та управлінський корпус закладу вищої освіти задіяні у комплексній процедурі оцінювання діяльності викладачів.

Кожен викладач, заповнює рейтинговий листок достовірною інформацією щодо результатів власної професійної діяльності упродовж навчального року і робить це з дотриманням академічної доброчесності. Окрім рейтингування як обов'язку для викладача неабияке значення має мотиваційна роль рейтингового оцінювання. Якщо викладач вбачає в усьому цьому позитивну мотивацію до праці і кар'єрного розвитку, то він спрямовує свою професійну діяльність на досягнення високих показників з викладання, навчання, наукової, методичної та організаційної роботи.

Як показало проведене нами опитування науково-педагогічних працівників, близько половини з них не вбачають суттєвого значення рейтингування у внутрішньому забезпеченні якості вищої освіти (рис. 1.).

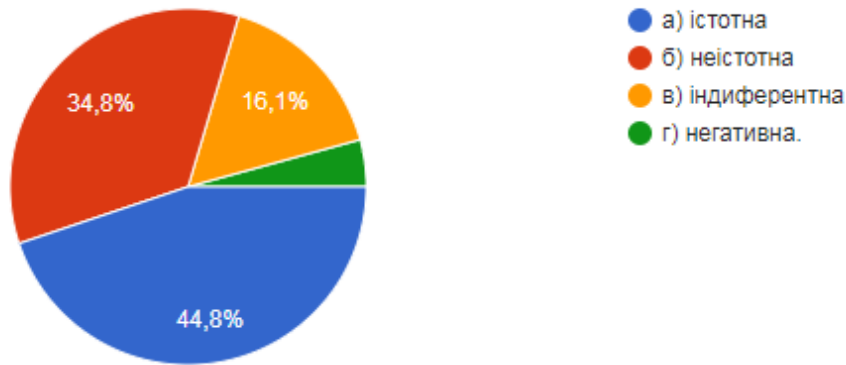

Рис. 1. Самооцінка викладачами ролі рейтингування їхньої діяльності у внутрішньому забезпеченні якості освіти.

Ми це трактуємо тим, що переважна більшість критеріїв і показників рейтингового оцінювання діяльності викладачів кількісно характеризують досягнуті упродовж навчального року результати й не містять якісних показників викладання і навчання. Між тим, 79,6% опитаних відзначили, що результати рейтингового оцінювання мають значення під час укладання/продовження контрактів. Близько половини респондентів (48,9%) зазначили, що в їхніх закладах вищої освіти результати рейтингування стають підставою для преміювання викладачів за високі показники у підготовці здобувачів вищої освіти.

Інтереси здобувачів вищої освіти як основних стейкхолдерів освітньої діяльності університетів щонайперше стосуються досконалості викладання і навчання, дотримання принципу студентоцентризму. Відтак, в оцінюванні якості освітніх послуг вони оцінюють освітні програми, викладання окремих навчальних дисциплін, а почасти дають оцінку особистим характеристикам викладачів. У вітчизняних закладах вищої освіти студентське оцінювання викладачів з кожним роком активізується, а на його результати зважають більшою мірою, ніж раніше. І все ж у ході дослідження ми з'ясували, що істотного впливу на встановлення загального рейтингу викладачів студентське оцінювання не здійснює. Найбільш помітним є його вплив на етапі запровадження нових навчальних дисциплін. У цьому разі студентське рейтингування виконує функцію індикатора доцільності й ефективності розроблення та впровадження вибіркового дисциплін.

Щодо об'єктивності студентського оцінювання серед дослідників точаться жваві дискусії, у яких простежується біполярність поглядів – від повного визнання об'єктивності студентського рейтингування діяльності викладачів до цілковитого його заперечення. З нашої точки зору варто більше уваги зосередити на вивченні зарубіжного досвіду студентського рейтингування і перейти до конструктивного поширення головних ідей зарубіжних практик у вітчизняних закладах вищої освіти.

Щорічне рейтингування діяльності викладачів надає керівництву університету різнопланову інформацію як для прийняття конкретних управлінських рішень на підставі річних професійних здобутків викладачів, так і для складання прогнозів на перспективу щодо кар'єрного зростання окремих з них, планування підвищення кваліфікації, а за необхідності – припинення дії укладеного контракту про працю тощо.

У висновку відзначимо:

- проведення індивідуального оцінювання спонукає викладачів до саморозвитку, навчання упродовж життя;
- для ефективного застосування студентських рейтингів в оцінюванні діяльності викладачів варто переходити від оцінювання викладача до оцінювання викладання і навчання під час вивчення конкретних дисциплін;

- оскільки науково-педагогічний потенціал університету формують і розвивають викладачі, то чим вищі результати рейтингування викладачів, тим більшою є ймовірність університету посісти високі місця в національних і світових університетських рейтингах;
- оцінювання діяльності викладачів має значущість не лише на особистісному, а й на інституційному рівні, тому наразі існує потреба в удосконаленні методології рейтингового оцінювання;
- дієвим способом удосконалення оцінювання діяльності викладачів може стати вивчення та поширення кращих його вітчизняних та зарубіжних практик;
- «з позицій доцільності та актуальності на часі – осмислення оцінювання діяльності викладачів як процесу і результату, а також розроблення з урахуванням вітчизняного і зарубіжного досвіду критеріїв та показників, що адекватно та об'єктивно висвітлюють професійні досягнення тих, хто здійснює підготовку здобувачів вищої освіти» [2, 186].

Список використаної літератури

1. Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014 № 1556-VII. URL : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>
2. Ярошенко О. Оцінювання діяльності викладачів у контексті внутрішнього забезпечення якості вищої освіти. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи. 2021. Випуск 82' С. 186 – 190. <http://www.chasopys.ps.npu.kiev.ua/archive/82/40.pdf>